Ч. 108 (13.056). Львів, четвер 19. травия 1932. Opłata pocztowa zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 14·00 „ Піврічно 26·00 „ Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

# Тернистий шлях Української Академії Наук.

I.

**Початки Академії. — Більшовики й денікінці. — Перші цькування.**

Одною із перших думок після вибуху березневої революції у Росії, була на Україні думка про створення найвищої національної української наукової інституції, власної Академії Наук, або — вірніше кажучи — думка про перетворення в Академію Наук Наукового Товариства, що за дореволюційних навіть часів уже представляло собою прототип Академії Наук. Але багато перешкод, і політичних і економічних і навіть часто чисто военних, ставало цьому на перешкоді. І тільки восени 1918 ооку, по довгій підготовчій роботі прийнято закон про створення Української Академії Наук, а 14 листопада 1918 року її відкрито.

Згідно з затвердженим тоді статутом Академії, вона уявляла собою найвищу наукову державну установу на Україні, що підлягала безпосередньо Верховній Владі. Завдання Академії (параграф другий її статуту) були: а) поширювати, поглиблювати та розповсюджувати наукові дисципліни, а разом з тим збагачувати їх новими відкриттями на користь людськости; б) сприяти обєднюванню та організуванню наукової праці на Україні та допомогати утворенню дослідчих інститутів для всіх галузей людського знання; в) як найвища українська наукова національна установа, Академія, визнаючи українську національну культуру з її оруддям — українською мовою, ставить собі за мету, крім загально наукових завдань, вивчувати сучасне і минуле України, українських земель та народу. Складалася Академія з 3 відділів: історично-фільольогічного (першого), фізико-математичного (другого) і соціяльних наук (третього). Раз отриманого титулу академіка, як почесного за проведену вже наукову працю, позбавити було вже не можна, і залишався він аж до смерти. На чолі Академії стояла Президія з головою-президентом Академії, віце-президентом та неодмінним секретарем, а найкомпетнішою науковою установою було спільне зібрання всіх академіків. Це спільне зібрання вибирало і президію і нових академіків. На своє утримання Академія мала отримувати, крім постійної державної платні ще 1,500.000 крб. щороку на свою наукову роботу.

За першої своєї окупації більшовики майже не звертали уваги на Академію, і її внутрішнє життя ішло своїм шляхом. А по денікінцях, які рішуче не визнавали Академії, позбавили її всяких засобів і викидали її з помешкання, поворотові більшовиків українські вчені навіть раділи. І справді, у перших своїх виступах більшовицька влада поставилася до Академії цілком толерантно, признаючи її державною інституцією та делегуючи своїх представників на її урочисті засідання. Правда, більшовики, бажаючи замаркувати більше територіяльний ніж національний характер Академії, змінили назву Українська Академія Наук на Всеукраїнську Академію Наук, скорочено ВУАН. Правда, вони асигновували такі жалюгідні кредити на Академію, що й академіки, і численні наукові співробітники буквально голодували; наприклад покійному академікові Миколі Біляшевському доводилося продавати пиріжки на Сінному базарі! А проте, не вважаючи на такі жахливі умовини, роїлося від наукових співробітників по непалених помешканнях Академії, і хоч майже замерзало чорнило по каламарях Академії, ці герої науки виконали впродовж того часу величезну працю. Академія Наук була тоді підпорядкована особливій інституції при Наркомосвіти — „Головнауці", і ця Головнаука в перших роках окупації до внутрішнього життя Академії не вмішувалася.

Але роки бігли, і окупанти починали почувати себе все певніше і певніше. І ось 1926 року Російську Академію Наук, яка досі стояла на одному рівні з ВУАН, переіменовано на Всесоюзну, тобто на наукову установу, якої компетенція поширюється на весь Союз, на всі републики, а тим самим ВУАН відійшла на друге місце. Науково підпорядковано її Всесоюзній Академії Наук, яка розпочала грати, так би мовити, ролю другої — і то вищої наукової інстанції для України, залишаючися одночасно першою науковою інстанцією для РСФРР.

В 1927 році розпочато в більшовицькій пресі отверті напади проти С. Єфремова, віце-президента Академії. У томуж 1927 році Головнаука вперше не затвердила поновний вибір його на віце-президента та А. Кримського на неодмінного секретаря Академії. У січні 1928 року Головнаука призначила ревізію Академії. Ревізійна-ж Комісія з ревізорами з Харкова і при діяльній участі завідувача київської окрнаросвіти Левицького — заявила, що в Академії „цілком неправильно поставлено тематику роботи, не завжди марксистськи трактується історичні події, засмітив дуже Академію глитайсько-попівський елемент" тощо... Одним із великих гріхів було також видання за весь час існування Академії лише двох чисел „стінної ґазети". І зараз же розпочалася в ґазетах жвава „дискусія" про потребу добрання нових академіків, про потребу влити до старих міхів Академії нового вина комуністичної партії, та відразу й висунено на шпальтах ґазет прізвища нібито таких потрібних кандидатів на нових академіків.

Це питання перенесено на загальні збори співробітників усіх підприємств, усіх установ. І загальні збори робітників якогонебудь парового млина чи миловарної фабрики, на внесок своїх партійних осередків одноголосно ухвалювали, що треба збільшити скількість катедр у Всеукраїнській Академії Наук, що на нових академіків слід обрати такихто і таких осіб. А коли находилася така установа, особливо з наукових, яка посміла виставити своїх, інших кандидатів, то негайно на ґазетних шпальтах підіймали цілу бурю проти цих новоповсталих кандидатів: і не радянський це елемент, і реакційний, і контрреволюційний, і ці випадково висунені кандидати проклинали прихильність своїх товаришів та благали мерщій зняти їхні кандидатури! А одночасно, в газетах, відкрито загальний наступ проти Академії.

Президент Академії Заболотний, академік Тутківський і її неодмінний секретар Корчак-Чепурківський ішли на всілякі компроміси, аби якнебудь урятувати ситуацію Академії. Варта пригадати „нальоти" на Академію „легкої кінноти" з комсомольців і годинні пояснення і розяснення їм тих старих, сивих учених, що моглиб би бути гордістю кожної країни, — варта пригадати приїзд до Києва в літку 1929 року екскурсії „войовничих безбожників" з Тули, яких 300 осіб, і як ті самі Заболотний і Тутківський мусіли приймати їх, розмовляти з ними, показувати величезні будинки, наукові робітні Академії . . . .

Гл. Л.

(Докінчення буде).



# Українські жалоби в Женеві.

*(Від нашого кореспондента.)*

**Женева, 12. V. 1932.**

I.

Одною з кількох підставових вимог „приймальности" меншинних жалоб до Союзу Народів є категорична й безумовна вимога, що жалоби мають бути написані в пристойному тоні, „без грубостей у висловах" (sans violences de langage). Нехай би всі інші передумови „приймальности" і були додержані в жалобі, то секретаріят все таки не може прийняти жалоби, якщо автор її позволив собі на якінебудь грубі чи то навіть непоміркованї вислови. Особливо вразливими на цій точці були все поляки і вони не минали ніякої нагоди, щоби не реаґувати проти „грубостей у висловах" у меншинних жалобах, при чому вони завсіди виявляли надзвичайну чутливість — чутливість делікатних, ніжних, добре вихованих людей — в оцінці того, чи даний вислів держиться в межах пристойности, або чи він знизився на рівень грубости. Візьміть для прикладу урядову публікацію Секретаріяту Союзу Народів з нагоди пацифікаційних жалоб: в завваженнях польського уряду там раз-у-раз попадаєтеся на ремонстрації проти непоміркованости висловів, яку польський повновласник вичуває в жалобах.

Поміркованість у тоні й пристойність у висловах обовязує, очевидно, як думають ці дипльомати, приватних жалібників, натомість представники уряду до таких самообмежувань не обовязані. Один зразок вам це покаже, один з багатьох.

Як відомо, при кінці 1931 року вплинула до Союзу Народів зі Сх. Галичини довша, точно удокуметована українська жалоба проти відомого трактування політичних вязнів у часі поліційного слідства. Жалоба та викликала чимале враження в гуманітарних колах Заходу, і під їх впливом льорд Сесіль на прилюдному засіданні Ради Народів дав вислів здивуванню з приводу „обурливих для почування людяности" фактів, у жалобі наведених, тай поставив домагання, щоби вони були провірені і щоби подібні жалюгідні факти на будуче не могли повторюватися. Жалобу Секретаріят прийняв і переслав її польському урядові для заввавжень.

Уповажнений польського уряду, п. Ґвяздовський дав свої завваження. А в них занявся передовсім особою автора жалоби, а не поданими в ній фактами. У завваженнях читаємо:

„Польський уряд здержується розглядати мотиви, які привели п. Сушка вислати Союзові Народів жалобу з такими потворними закидами, що сам їх зміст достаточно доказує гнилу й злочинну умовість автора..." Його інформації — „брехливі". А сам він? „Одиниця морально скомпромітована" — пише польський повновласник і зве далі автора скритовбивцем на особі полк. Отмарштайна... Відпис цього документу (з дати 5 квітня 1932) одержали всі члени Ради С. Н. Про двох з них знаємо, що вони, прочитавши польський елябор ат, позволили журналістам зробити з нього виписки, а навіть відпис.

II.

Роздані членам Ради також завваження польського уряду до українських жалоб проти нового і старого закону про військову кольонізацію українських і білоруських земель. В завваженнях цих, треба признати, віяких кріпких висловів нема: їх автор вдоволився тільки одним ударом в напрямі жалібників, пп. Рудницької й Пеленського: на його погляд, ці посли, мовляв, „не мають права" говорити від української меншини; чому саме „не мають права", не знати. Після цього автори „заввавжень" силкуються арґументувати, очевидно, по свому. Хід думок у них ось який:

Ніде в кольонізаційних законах не сказано, щоби члени меншини були виключені від участи в добродійствах кольонізації: кожен польський громадянин має право ними користуватися.

Кольонізація передбачена тільки в провінціях слабо залюднених.

Новий проект не передбачує нової кольонізації, а тільки поправляє положення старої.

Кольонізація має за завдання піднесення хліборобської культури занедбаних земель.

Ось і все. Як сказано, члени Ради мають тепер у руках зладжені Секретаріятом зшитки актів про військову кольонізацію — тобто тексти українських жалоб і польської відповіди.

Меншинна Секція Секретаріяту розглядає тепер між ін. також українську жалобу (від імени Парл. Репрезентації) проти нового польського закону про приватне шкільництво.

## Протияпонський бойкот в Китаю.

Як повідомляють із Шангаю, протияпонський бойкот в Китаю не припинився, але приймає ще більші розміри в Шангаю, Пекіні, Тієнтсіні та в інших портах вздовж ріки Ян-тсе, не говорячи вже про провінції, що підлягають кантонському урядові. Китайська преса закликає безупинно до дальшого опору. Китайські студенти вступають масово до добровольчих відділів.

Вправді китайські війська розпочали вже згідно з договором евакуацію Шангаю. 88-а нанкінська дивізія відмаширувала в напрямі Нанкіну. Великий китайський арсенал в Шангаю має бути перенесений до Ган-Ков. Має це бути частинним виконанням японських постулятів про т. зв. демілітаризацію Шангаю. Однак рівночасно нанкінський уряд видав відозву, яка повідомляє, що політика опору буде продовжатись. Наслідком того уряд закликає щадити харчі й одіж та віддати всі сили на ратунок народу.

# Байка про білого бичка.

**(З приводу подій у львівській православній церкві).**

(Із львівських православних кол).

Не від нині православна церква у Львові славиться не стільки тихими молитвами перед престолом Божим, як скандалами та доносами, очорнюванням та понижуванням свого власного духовенства. Така маленька громада не може оставити свою ненависть та пристрасть перед дверми церкви і бодай у храм Божий вступати з покорою, любовю та миром у серці. А нема в цій громаді навіть ніякого політично-партійного підкладу для якоїнебудь боротьби. Бож ані російські ані українські емігранти чи нечисленні тутешні православні українці і не думають заводити у Львові якихнебудь політичних спорів на церковному ґрунті. Боротьба, яка останніми часами стала темою статтей у газетах, є — на жаль, — вислідом глибших причин.

Головна вина за весь цей розлад і скандали у львівській церкві паде на голови церковних достойників варшавського центру. Загальний розклад внутрі самої православної церкви, як організації, у Польщі доводить до того, що все в цій церкві йде самопас, самовільно, без ніякого льогічного пляну і послідовности, з проявами надзвичайної слабости православного варшавського центру у великих справах та безоглядного деспотизму у дрібних. Сучасній людині годі навіть представити собі ту затхлу середневічну атмосферу кермуючих варшавських кол, насичену доносом, клеветою та інтригами. Це дійсно атмосфера достойна пера Моліера, а ще краще Гоголя. Горе тому, хто дістався у сферу інтриг, — це найкраще знає українське православне духовенство!..

Віддавна відомо, а в останньому часі ця правда дісталася уже і до польської преси, що безпосередньою причиною постійного заколоту у львівській православній церкві є інтриги одної і тої самої особи. Кілька одиниць, що їх уміє зеднати собі та особа, — по її забаганці і волі зміняє священиків на львівській православній парохії так само, як люди зміняють рукавиці.

І тут виявляється уся біда: львівська православна громада з самого початку свого повоєнного істнування не виявила ніякого організаційного хисту, дарма, що особлива ситуація маленької православної парохії у Львові каже її парохіянам виявляти рівень солідарности й організованости. Не брак серед львівських православних глибоко віруючих і гарячо відданих церкві людей, що тяжким серцем переживають цей страшний розлад. Одначе досі не найшлись поміж ними енергійні поважні люди, що вміли би повести справу санації відносин у православній церкві у Львові. Внаслідку висунувся вперед гурт чорноостенців давньої Росії, що залюбки сіє ворожнечу в церкві та постійно старається викликати якийсь спір між парохом і прихожанами та між парохом і його духовною владою.

Завдяки цьому безглуздому цькуванню православний парох у Львові находиться завсіди в дуже важкому положенні. Горстка невідповідальних одиниць має свобідний доступ зі своїми інтригами до варшавського осередку духовних справ у Польщі. Вища православна духовна влада у Варшаві дає послух всім їхнім негідним наклепам і інтригам. І хоч як дрібною частинкою нечисельної львівської православної громади є гурт тих (3—4 осіб) людців, вони проте вміють осягнути шляхом розпоряджень варшавської православної митрополії те, що священик львівської православної церкви ніколи не має належне йому — як перед Богом так і перед людьми — місце. Таким робом, включаючи туди ще особливо ніякову ситуацію православної парохії у Львові, положення львівського православного священика було завсіди просто невиносне. Гурток згаданих людців вічно тероризує священика, дивиться на нього як на свого найгіршого наймита, а церкву вважає своїм фільварком, де вони можуть безконтрольно розпоряджатися. Від ряду літ ми є свідками, як повставали конфлікти між священиком і тією групою, та як починалися дійсно хрестні муки для львівського православного пароха.

Були вже гарні священики у львівській православній церкві, з високим почуттям моралі, інтелігентні і віддані щиро духовній справі. А проте одного за одним виїдали і зїдали оті львівські „архієреї", коли тільки який священик не захотів підчинитися їх волі. І завдяки якимсь темничним впливам у Варшаві найвища влада православної церкви у Польщі завсіди затверджувала їх махінації.

Спершу все те ділялось тихцем, вірні парохіяни тільки дивувалися частій зміні своїх священиків. Не місце тут розглядати скандальні подробиці кожночасної нагінки на поодиноких священиків православної церкви. Стверджуємо, що неодин священик відходив з парохії з почуванням завданої йому кривди, як духовному і як людині. Так нпр. два роки тому велася тяжка боротьба у церкві за о. Пантелеймона, що пробув у Львові 4 роки. Про його прикмети і хиби не будемо говорити. Фактом лише є, що він не догодив львівським „архієреям" тому, що зажадав від них звіту з господарки і рахунків та зміни старости, одним словом звичайної у всіх церквах справи. Тоді кліка виступила проти нього і почалася вакханалія нагінки. Священик править нпр. у церкві, а перед церквою обкидають його болотом голосних лайок. Парохіяни зібрали в одну неділю 280 підписів на просьбі до митрополита Діонизія, щоби оставив його на приході. Відпоручники парохіян їздили то у Почаїв, то до Варшави на поклін до митрополита, він наобіцяв, але обіцянки своєї — як звичайно — не виповнив.

На парохію прийшов зі скандалом о. Сапіга, з протекції тих самих осіб, що тепер ще з більшим скандалом його викидають. Парохіяни довго зпід ока поглядали на нового пароха — „вченого академіка", яким так пишалися його патрони, немов би наперекір прихильникам скромного, „невченого" монаха. Однак новий парох, треба це признати, дбав за приєднання собі симпатії своїх прихожан. Але ідилія нового пароха з його „патронами-опікунами" довго не тривала. Як у байці про білого бичка, так і тут почалося все від початку: доноси, поїздки до Варшави, інтриги... і в результаті найбільше потерпіли парохіяни православної церкви у Львові: вони опинилися без сповіди, причастя і церковних відправ у Страстному тижні, не мали величавої великодної утрені, для парохіян православної церкви у Львові Христос не воскрес... і не вознесеться у 1932 р.... жінки плакали перед церквою, мущини обвинувачували в усьому російську інтелігенцію, що своїм обмеженим умом погубила свою батьківщину, а тепер губить і нівечить православну церкву.



ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. ТРАВНЯ 1932.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

## Примхи поезії.

**3. Мельодія та рефлексія.**

Лірика — единий рід літератури, що не буденніє, може тому, що единий не зазнає популярности. Зате лірика підсилює всі інші роди — епіку, театр, фільософію, кіно.

Поезія кожної доби й кожного нового напрямку бореться з усіма схемами літературної моди та суспільної стандаризації. Вона найбільше безпосередній вислів індивідуального „я". Слово в поезії дістає від уяви права свободи, що глузує із законів льогіки; воно зазнає пригод зачарованого предмету в казці, що вивертає догори дном усі закони природи, але само зі собою приносить своєрідну доцільність, закономірність і льогіку краси.

Найсуттєвішою ознакою поезії є уява, що забарвлює всі предмети якимсь ледви помітним первнем індивідуального „я", так, що вони зміняють свій звичайний вигляд. Ритм, рими, мельодія — іноколи необхідні, але тільки другорядні засоби вислову.

Деякі французькі критики влучно зводять усі бої літературних напрямків до старої суперечки клясицизму та романтизму. Кожний із цих напрямків, як і кожна доба або кожний поет, вибирає свідомо або несвідомо між почуванням як вищим над розумом, між перевагою форми над ідеями, між субективною вражливістю і обективною передачею психічних станів. Цей віковий спір не можна поладнати тавтольогічною відповіддю, що найкращий твір такий, де зеднана гармонійно ідея з формою.

Кожний твір — зразок своєрідної гармонії, тому, що не можна відокремити в ньому форми та ідеї. Та кожний твір можна уявити собі теж як нездійснену тугу за гармонією тому, що ніодин не задовольняє нас як довершений ідеал. Навіть в архитворах находимо моменти, коли інтелект заморожує живу струю натхнення або найлеткіша уява без ідей блукає в порожнечі.

Коли на одному кінці покладемо як межу фільософію, на другому музику, тоді матимемо уявлений простір, де поет ширяє Ікаревими крилами; Ікаревими, бо поезія не всилі жити ані чистими звуками, ані чистими ідеями і кожний її лет кінчиться упадом на землю, де панують вироблені канони естетичної краси та якісь точно означені суспільні ідеї.

Байдуже, з чого поет бере почин: із яких переживань, із яких готових форм чи ідей. Сам його твір рідко каже нам про ці спонуки. Найкраща поема може зродитись під впливом часописної оповістки, тоді, як іншому поетові треба було для цього передумати світогляд фільософа.

Нема поетичних предметів, поетичних сюжетів, поетичних форм та ідей. Якінебудь, ті, які зараховуємо до найбуденніших стають поетичні завдяки дивній сполуці слів, образів, ритму, нашої вражливости та уяви поета, що має своєрідний хист передавати привабливість неповторних, єдиних хвилин і своєї зустрічі з ними. Великоміські декаденти захоплювались видом левади або поломаного старого вітрака, наші сучасні земляки виховані на степах співають гимни димарям і машинам. Машина на Дніпрі стає не менше екзотичним створінням як качка на потоці, бетон стає символом сили для селюха, як мурава для виснаженого міщуха.

Поет каже нам про ті обривки хвилин, що стають джерелом його життєвої радости або розчарування. Поет живе окрушками, якими не може стати ситий ніякий інший творець; ним він подібний до малої легкої пташки; він не стане співати краще, коли годувати його поживою потрібною для слона або льва. Поет не потрібує поглиблювати глибини своїх переживань рефлексією; у чому їхня глибина, не потрібує зміцнювати своїх перелетних вражінь ідеєю, що хоче знятись над їхню химерність.

Такі великі обновники сучасної поезії, як Бодлер, Малярме або По, знали, чому зупиняються на півсутінках думки та не доводять вражіння до тої ясности, з якою бачили його джерело та обсяг. Порухів, подувів і тремтінь не можна перетворювати у формули та гасла.

Винен чи невинен теперішній парох перед духовною владою, і добрий він чи поганий священик — це в даному випадку річ другорядна. Важливе те, що коли вірити кермуючому у Львові гуртков церковних олігархів, досі православними парохами у Львові були самі якісь типи зпід темної зорі: адже варшавська митрополія, разураз відкликуючи тих парохів зі Львова на вимогу „олігархів" — в цілості потверджує ту тезу. Правдою є теж, що в цьому році скандал з останнім духовником вийшов саме у Великодньому тижні, себто в моменті, коли найменше треба було той скандал витягати.

Отож львівська православна громада бажає раз на все покінчити з можливістю заколотувати у своїй церкві. Тому вона домагається усунути гурток невідповідальних одиниць від церковних справ. Може накінець митрополит Діонізій візьме врешті під увагу інтереси громади вірних, та не буде узалежнювати призначення православного пароха у Львові від протекції тих самих одиниць, які — напевне! — швидко потім того самого свого протеґованого вигризуть з парохії!

**Православний.**

# Дальший відворот Сталіна.

### УСТУПКИ В КОРИСТЬ СЕЛЯНСТВА.

З Москви повідомляють, що наслідком катастрофального невиповнення пляну весняних засівів більшовики поспішилися з новими уступками для селянства. Після декрету про скорочення пляну хлібозаготівлі та колхозної торгівлі оголосили нову постанову ради народніх комісарів СРСР і ЦК ВКП, підписану Сталіном і Молотовом. В цій постанові сказано:

1. Зменшити вдвоє державний плян заготівлі худоби на дальші три квартали 1932 р. на колхозах і приватних господарствах і означити його в розмірі 716 тисяч тон живої ваги, замісць приписаного пляну 1.414 тисяч тон, рівночасно побільшивши плян віддачі худоби совхозами (крім торговоі реалізації) до 138 тисяч тон проти фактично відданих у 1931 р. 90 тисяч тон живої ваги.

2. Плян заготівлі худоби установлювати в живій вазі з тим, щоби господарства могли виконати його довільним родом худоби.

3. Знести всякі обмеження щодо убою великої рогатої і дрібної худоби, для власних потреб сільського населення і на продаж.

4. Признати доцільним залишити колхозам, колхозникам і поодиноким господарям, що точно виповняють сцентралізований плян заготівлі худоби, повну змогу продавати без перешкоди велику худобу, свині, вівці, дробу і всякої мясної продукції своїх господарств на ринках, базарах і в колхозних крамницях.

5. Заборонити місцевим органам влади вводити якінебудь обмеження в продажі колхозами, колхозниками і приватними господарями мясної продукції їх господарств, поборюючи посередників і спекулянтів, що хотять заробити на мясній торговлі трудових селян.

# Перший конґрес українських інжинірів у Львові.

**Друге пленарне засідання Конгресу. — Федерація Українських Інжинірів. — Ухвалення резолюцій. — Реферат про десятилітню працю УГА в Подебрадах. — Закриття Конгресу. — Комерс. — Значіння Конгресу. — Відвідини львівських українських фабрик.**

На другому пленарному засіданні Конгресу, що відбулося дня 16. ц. м. в малій салі Муз. Т-ва з 16. год., відчитали решту привітів, що наспіли передпол. Голови поодиноких комісій Конгресу здавали звіт із праць своїх комісій (35 рефератів!) та предкладали їх резолюції. Випрацьований статутовою комісією (голова д-р І. Федів) статут „Федерації Українських Інжинірів" приняли після оживленої дискусії Буде вона обєднувати всі українські інжинірські організації та заступати їхні інтереси на міжнародньому форумі. Органом Федерації є покищо „Технічні Вісти", її бюро буде покищо при Укр. Техн. Т-ві.

З ухвалених Конгресом резолюцій замітні: про необхідність збільшення української продукції, творення фахового шкільництва, видавання популярно-технічної літератури, вишукування нових корисних копалин, заснування кооперативної цукроварні, зміни руйнуючої українське селянство аграрної реформи, створення „Українського Промислового Банку".

Після ухвалення резолюцій Конгресу доц. В. Іванис відчитав цікавий реферат про „Десятиліття існування Української Господарської Академії в Подебрадах", що змальовував її засновини, успішну працю та вигляди на майбутнє. Цією точкою закінчився Конгрес і присутні відспівали національний гимн.

Вечором в 21. год. розпочався в салях „Народньої Гостинниці" святочний комерс, приготований дбайливо панями з „Порадні матерей". Перший промовив голова Укр. Технічного Товариства інж. О. Васюта, дякуючи всім, що чимнебудь причинилися до успішного переведення і закінчення Конгресу. Проф. д-р В. Старосольський побажав українській суспільности, щоб з хвилиною покінчення праць Конгресу розпочався для неї новий період історії — період пляну і доцільности, які характеризують працю кожного інжиніра. Крім цього промовляв ще доц. В. Іванис, бажаючи найкращих організаційних успіхів новій „Федерації Українських Інжинірів" та ред. Д. Паліїв бажаючи в імени української преси якнайкращих технічних осягів новій організації, щоб про них відтак українська преса могла розповісти цілому світові. Підчас комерсу співав хор „Сурми" під орудою дир. І. Охримовича.

Так закінчився Перший Конґрес Українських Інжинірів. Зразково зорганізований (підчас Конгресу появилися 4 числа „Вістей Конгресу" під ред. інж. Е. Храпливого!), може виказатися м. і. величезним здобутком, яким є заснування „Федерації Українських Інжинірів". Крім цього цим Конгресом українські інжинірі засвідчили, що вони нарівні з представниками інших станів стають провідниками української суспільности.

Учасники Конгресу, що не розїхалися ще в понеділок, відвідали у вівторок львівські українські фабрики: „Фортуни Нової", „Еляганту", „Хрому", „Центросоюзу" та заведення „Маслосоюзу".

•

**Справлення недогляду.** У першім звідомленні з Конгресу пропустили ми між членами почесної Президії Конгресу представника Наукового Товариства ім. Шевченка п. проф. д-ра Р. Цегельського.

**А. Л.**

---

Найбільший інтелектуаліст сучасного французького Парнасу Валері зводить хвилини свого поетичного натхнення до математичної гри ідей, одночасно залишаючи собі фільософічні та суспільні думки для прози.

Поет може вийти від чисто технічного питання, як повязати схему якоїсь строфи з новоназолошеними римами і поєднати її з найсміливішою ідеєю; він може вийти від чисто абстрактної ідеї і надихати її настроєм тремтливим, наче острах перед тайною завчасно виявленою.

Треба подивляти радянських поетів, що сідаючи до поезії із готовою ідеольогією вміють поєднати із нею індивідуальний порив. Та треба й погодитись з розумнішими марксівськими критиками, які дорікають своїм поетам, що не всилі дати собі ради із новою суспільною дійсністю.

Для тих, що бачать життя ясним, у ґеометричних лініях і математичних рівнаннях, поезія приготовляє небезпеки дидактики. Для інших, що зупиняються на його тайнах, поезія скриває прірви не тільки містики, але й містифікації. У нашій сучасній поезії незвичайно різко позначені ці два екстреми: з одного боку маємо програмову барабанщину, прегарну для вчених маніфестацій і шкільних читанок, з другого друкарські вихиляси пяних рядків.

Поезія не дурно має в собі іронію примхи, яку дехто бере поважно.

### ТЕЛЕФОНІЧНА ДИМІСІЯ.

ЛЬОНДОН, 17. V. ПАТ. Уперше в історії премієр одного з австралійських стейтів зголосив телефонічно свою димісію через океан, у віддалі від місця свого урядування 12 тис. миль. Було це вчора вечором, коли премієр стейту Вікторія в Австралії Гоґен, що був головою уряду Лейбур Парті, підчас хвилевого побуту в Льондоні зголосив телефонічно свою димісію губернаторові стейту Вікторія. Димісію приняли, та рівночасно губернатор також телефонічно поручив теперішньому урядові дальше сповняти обовязки, поки не покличуть нового уряду, після того, як збереться новий сойм.

# Що чувати в Манджурії.

### ОДНОСТОРОННЕ УРЯДУВАННЯ КОМІСІЇ СОЮЗУ НАРОДІВ.

МОСКВА, 17. V. ПАТ. Комісія Союзу Народів перебуває досі в Харбіні й відбуває конференції з японською командою, при чому китайський делегат Велінґтон Коо не бере участи в нарадах. Японські чинники представили комісії фактичні дані про лихий стан безпеки японських громадян вздовж східно-китайського залізничого шляху. Комісія відвідала китайського шефа залізничої управи Лі-тао-ґена, однак в неприсутности радянських членів управи. Зачувати, що комісія зрезиґнувала з відвідин Ціцікару і весь свій доказовий матеріял збирає в Харбіні.

Із Харбіну повідомляють, що прибув там штаб 14-ої японської дивізії, перекиненої із Шанґаю. Коли приїде решта дивізії, мають її вжити до остаточного зладнення повстання у східній частині Кірінської провінції. Район Тунсуа заняли повстанчі відділи т. зв. великих мечів. Японці евакуували літаками убитих і ранених вояків поліційного курієня, який розбили повстанці.

### НОВІ ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА.

З Дайрену повідомляють, що прибули там із Шанґаю перші відділи японської дивізії, які вирушили негайно до північної Манджурії.



# Релігійні заворушення в Індії.

ЛЬОНДОН, 17. V. ПАТ. Релігійна боротьба між гіндусами і магометанами тревае дальше. Досі є 64 вбитих і 650 ранених. Британська адміністрація пробує при допомозі війська опанувати ситуацію, але не скриває свого вдоволення з проводу боїв, які потверджують британську тезу щодо конечности велико-британського правління в Індії, яке одиноке може управильнювати спори між гіндусами й магометанами.

БОМБАЙ, 17. V. ПАТ. Заворушення перенеслися на дільницю ткацького промислу. 30 ткацьких заведень є замкнених, наслідком чого 40 тисяч робітників осталось без праці. Уряд рішив вжити енерґійних засобів, щоби зробити конець заворушенням.

—о—

# Під диктатом армії.

ТОКІО, 17. V. ПАТ. Армія оголосила ультимат, в якому домагається створення національного уряду. Можливе, що цей ультимат буде взятий в рахунок, бо на основі постанов конституції міністр війни може бути вибраний тільки зміж ґенералів. Тому не можна створити кабінету без згоди армії, яка знову відмовляє підтримки партійному кабінетові.

—о—

### ЯПОНЦІ НЕ СПІШАТЬСЯ З ЕВАКУАЦІЄЮ.

МОСКВА, 17. V. ПАТ. Із Шанґаю повідомляють, що після припинення воєнних ділань вернулося звідтам до Японії 7.000 японців. В Шанґаю осталося ще 21.000 японців.

—о—

### БІЛЬШОВИЦЬКЕ СПОЧУВАННЯ ДЛЯ ЯПОНІЇ.

МОСКВА, 17. V. ПАТ. Молотов вислав японському міністрові внутрішніх справ телеграму з висловами спочувань більшовицького уряду для японського уряду з приводу смерти прем. Інукаї.

—о—

### ДАЛЬШІ ЧУТКИ ПРО ДАНЦІҐ.

ЛЬОНДОН, 17. V. ПАТ. „Дейли Експрес" приніс сьогодні знову чутки Ґриваля, датовані з Данціґу, про те, що Данціґ окружило польське військо. До статті додані мапки Данціґу, коридора та кордони Німеччини. Цим разом не покликується на вис. поставлені особи в Данціґу.

# В Індії ллється кров

БОМБАЙ, 17. V. ПАТ. В часі вчорашніх вуличних боїв убито 40 осіб, ранено 250, з того 50 тяжко. Число вбитих в останніх днях доходить до 64, ранених 615. Вулицями стежать панцирні самоходи.

# Б. посол о. д-р Вол. Пелліх перед судом.

## ПЕРШИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Перед львівським судом присяглих почалася у вівторок 17-го ц. м., делегована зі Золочева розправа проти *о. д-ра Володимира Пелліха*, літ 45, пароха Радехова і б. посла УНДО. Розправу веде радн. *Ягодзінський*, обвинувачує прок. *Мостовський*. Боронять: *посол д-р Степан Біляк* і *адвокат з Радехова д-р Ярослав Селезінка*. Розправа розписана на 3 дні.

### ЩО КАЖЕ АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ?

Акт обвинувачення закидає о. д-рові Володимирові Пелліхові, що він своїми промовами на вічах поповнив цілу низку злочинів з § 58 і 65.

А саме: о. В. Пелліх на повиборчому вічу в *Радехові* дня 27. V. 1928 р. сказав, нібито, що українці по цьому боці Збруча повинні орґанізуватися і бортися з ворогом-поляком. „Ти, селянине, і ти, селянко — казав нібито на тому вічу о. Пелліх — прожени ляха з Української Землі та визначи йому кордони“. Цими словами обвинувачений, як каже акт обвинувачення, поповнив злочин з § 58. На тому самому вічу промовляли ще інші посли, а саме Кузик (УНДО) та Веслоцький (УНДО), що малювали вічевикам гноблення українців польським урядом, зокрема представляли кольонізаційну та шкільну політику, звернену проти найістотніших інтересів українського народу. А що обвинувачений закликав вічевиків, аби вони взяли собі слова промовців до серця, то цим він поповнив, мовляв, злочин заворушення публичного спокою з § 65.

В дальшому акт обвинувачення закидає, що о. Пелліх на посольських вічах у *Монастирку Оглядівськім* (1. VII. 1928) і в *Батиєві* (17. VII. 1928) заявив, що українці не зречуться ніколи своїх змагань злучитися з 40-міліоновим пнем, що польський уряд поділив громадян на дві кляси, що сфальшував соймові і громадські вибори, що конфіскує українські часописи, що змагає до того, аби українське село зовсім зубожіло та знищив зовсім українське шкільництво. Цією промовою обвинувачений — як каже прокуратор — поповнив злочин з § 65.

На довірочній нараді в *Бродах* дня 8. VII. 1928 обвинувачений нібито сказав те саме, що й на попередніх вічах, а крім того заявив, що в Польщі є для українців тільки тюрми й суди та що польський уряд хоче наложити на українські кооперативи свої нечисті руки (§ 65).

На спровоздавчім вічу в *Радехові* 1. XII. 1928 обвинувачений виступив теж проти польського уряду, кажучи, що він безправно розвязує українські школи, Соколи і Луги. Коли це віче розвязано, тоді обв. нібито почав співати пісню „Не пора“ (§ 65).

На вічу в *Ладанцях* (29. VII. 1928) обв. говорив теж, що польський уряд гнобить українців та що Українська Парляментарна Репрезентація не признає ніяких трактатів (§ 65).

На вічу в *Поточанах* (23. IX. 1928) обв. нібито накликував вічевиків, аби бойкотували польські школи (§ 65 і проступок з § 305). Крім того обвинуваченому закидається, що це віче він відбув без дозволу бережанського староства.

На вічу в *Товстобабах* (20. VII. 1929) обв. закликав, аби всі вступали до Лугів і Соколів, бо вони є основою майбутньої української армії. Ми, українці — казав обвинувачений — повинні, на випадок війни, прилучитися до ворогів Польщі (§ 58).

На вічу в *Камінці Струмиловій* (13. IX. 1930) обв. нібито заявив, що польський уряд уважає українців своїми ворогами і що Польща заграбала цю територію (§ 65).

### ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНОГО.

Обвинувачений о. д-р Пелліх заявляє, що *до ніякої вини не почувається*. Те, що говорив на вічах і зборах, відповідало вповні ідеольоґії і програмі УНДО, яке є орґанізацією леґальною і працює над культурно-освітнім та економічним двигненням українського народу. Обв. переходить потім чергою всі вичислені вище віча і виясняє, що і як на них говорив. Не підбурював населення проти польської держави, не займався цькуванням, бо це противиться його пізнання психіці і його становищу як католицького священика. Поліційні свідки, на зізнаннях яких побудований акт обвинувачення, або не розуміли як слід того, що він говорив, або зізнали так, маючи злість на нього за інтерпеляції, вношені на них за побої населення, або з інших причин. При кінці обв. заявляє з переконанням, що його совість чиста, бо все, що він робив як посол, робив тільки з тяжкого національно-громадського обовязку, який наложили на нього українські вибори.

Після того предсідник отворив доказове поступовання.

### ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

*Св. Станушек Станислав*, старший постерунковий, заприсяжений, зізнає, що був на вічу обв-ого в Радехові, перебраний по цивільному. Те, що запамятав собі з тої промови по 4 роках, є згідне з актом обвинувачення. На запит предсідника заявляє, що не має ніякої злости на обв-ого і не є правдою, що о. д-р Пелліх розбив своїми заходами його подружа зі своєю парохіянкою Софією Марків, бо він з нею зовсім не думав женитися.

*Св. Анджей Банек*, ст. постерунковий, заприсяжений, заявляє, що на ніякім вічу обв-ого не був, тільки списував зізнання інших постерункових. Потверджує тези акту обвинувачення.

*Св. Влодзімерж Маркуф*, римо-кат., муляр з Радехова, заприсяжений, зізнає, що був на вічу в Радехові, по скінченні якого пішов негайно на поліцію, де разом з постерунковим Станушком зложив свої зізнання. Потверджує по деяких ваганнях те, що заявив у слідстві.

*Св. Софія Марків зам. Добротвір*, греко-кат., кравчиня з Радехова, заприсяжена, заявляє, що постерунковий Станушек хотів з нею женитися і освідчився навіть перед її родичами. Ходив до її дому ок. півтора року, а потім все розійшлося. Проти її подружа зі Станушком був о. Пелліх, який нераз звертав їй увагу, що мішані подружа, а ще до того з постерунковими, не ведуть до добра. Про це знав пост. Станушек і був за це злий на о. Пелліха.

На це піднявся прокуратор і *зарядив відставлення св. Софії Марків до розпорядимости сл. судді*, мотивуючи це зарядження тим, що згаданий свідок зізнав у слідстві зовсім противно.

*Св. Броніслав Слензак*, ст. постерунковий, заприс., заявляє, що на вічах обв-ого не був, тільки по однім з віч переслухував управителя школи Споліталевича. Був тільки на вічу в дні 1. листопада в Радехові, яке розвязано, але о. Пелліх промовляв ще далі. Віче це закінчилося протипольськими гимнами.

*Св. Болеслав Войтар*, підкомісар поліції, незаприс., заявляє, що на ніякім вічу обв-ого не був, бо в Радехові перебуває щойно від січня 1930 р. Знає тільки, що обв. вніс був інтерпеляцію на внушання поліції, але це було ще перед його приходом до Радехова.

*Св. Бронислав Міхальський*, староста в Радехові, заприсяжений, заявляє, що обв. був кілька разів караний за спротив при переводженні спису населення в 1921 р. Відносини були в дальшому цілком можливі, аж коли обв. став послом, то почав на вічах накликувати до річей, що колідували з карним кодексом, себто підюджувати населення проти польської держави. Те підюджування доводило до розвязування віч, а потім розярені вічевики виспівували протипольські пісні, посили протидержавні відзнаки (Соколи!) і т. п. Св. зазначує з притиском, що обв. підбурював українське населення, а це знав він з реляцій підчинених собі поліц. орґанів.

На запити *обор. д-ра Селезінки* свідок стверджує, що в Радехівщині ніяких саботажів чи підпалів не було, були тільки якісь дрібні пакости польським кольоністам.

*Обор. д-р Селезінка:* Заявляю, що радехівський повіт є одним з найспокійніших повітів Галичини і ніяких саботажів у нас не було, тому мнимо підбурююча діяльність обв-ого в нічому не проявилася.

Запит *обор. д-ра Біляка*, чи є в повіті Радехів подостатком землі і чи було там ще місце для кольоністів, предс. ухилює.

Черговий свідок *Владислав Голуфко*, референдар староства в Радехові, заприсяжений, заявляє, що був на вічу в Радехові 1. листопада 1928, яке підчас підбурюючої промови обв-ого розвязав. Присутні, відспівавши після того „Не пора“ і „Ми гайдамаки“, розійшлися. Виявляється, що св. розвязав віче за слова обвинуваченого: „Польський уряд розвязує безправно наші школи, Соколи і Луги“. На запит прокуратора св. заявляє, що не знає, хто розпочав співати „Не пора“. Саботажів у радехівському повіті в 1930 р. не було.

Останній нинішній свідок *Ян Новак*, комісар поліції в Радехові, заприсяжений, заявляє, що був на вічах обв-ого в Батиєві і Монастирку Оглядівськім. У загальному потверджує тези акту обвинувачення.

Продовження розправи завтра

•

В останній хвилині довідуємося, що в справі відданого до розпорядимости сл. судді свідка *Софії Марків* зам. Добротвір інтервеніював зараз по розправі обор. д-р *Біляк*. Свідок Софія Марків у цілости повторила зізнання, зложені на нинішній розправі, а відмінність своїх зізнань у слідстві пояснила тим, що їх стягали з неї в часі пацифікації, коли вона була у величезнім страху, тим більше, що це ділялося безпосередньо по тім, як вона відбула поріл. Свідок боялася тоді пошкодити чимнебудь і собі і обвинуваченому, тому нічого не згадувала про те, що він відмовляв її від подружа з пост. Станушком. Після зложення вище поданих зізнань сл. суддя звільнив св. Софію Марків зам. Добротвір і вона негайно виїхала до Радехова

——o——



## З мистецького життя.

### ВИСТАВКА ОБРАЗІВ МАНЕ КАЦА.

Виставки, що їх влаштовує Міський Музей Мистецького Промислу (при вул. Гетьманській ч. 20) мають вже свою добру славу. Вони ріжноманітні та цікаві. Після виставки Пронашка, мистця театральної сцени, що дав цілий ряд проектів на влаштування сценаріїв і театральних костюмів, отворено в понеділок 16 ц. м. під протекторатом французького консуляту виставку натуралізованого парижанина, маркантного представника сьогочасного жидівського малярства Мане Каца. Артист — уроженець української землі (походить з Кременчуга на Полтавщині) належить безперечно до тих мистців своєї нації, що переконують нас про почини своєрідного жидівського малярства. Видавалось би, що жидівська раса по своїм традиціям та вихованню так мало предиспонована до малярської творчости, в дійсності видала цілий ряд передових малярів як Ізраельса, цього Рембрандта XIX. ст., Пісарра, передових німецьких імпресіоністів Макса Лібермана та Лессера Урі, інтимного творця російського краєвиду Левітана та багато інших, жидівського походження, що не лише ввійшли орґанічно в мистецьку творчість ріжних народів, а стали ще чоловими представниками їхньої творчости.

Мане Кац не асимілюється. Живе в Парижі, творить там з великою легкістю та бравурністю, при чому зберігає в дуже великій мрії свою питоменність, яку ми відчуваємо теж у інших мистців жидівського походження, а саме Шаґала, Меркля, Мекеса, Сутіна, Рибака. При всій їх ріжнородности та оригінальности вони маркантні представники жидівського національного мистецтва.

Мане Кац виставив яких 40 праць; між ними декілька образів великих розмірів. Фактура їх широка, удар кисти бравурний та відважний. Гама баревна назагал темно-сіра та при тім дуже інтензивна. Твором з великим почуттям баревної експресії є „Носії“, а образ з музикантами це справді капітально відчута екзотика жидівського весілля в українському містечку. Багато малярської фінезії має циганчук видержаний у гнідо-зеленій карнації, а чимало драматизму краєвид із Закарпатської України з силюетом хат на тлі синіх гір. Найбільший розмірами образ „Поклін Парижеві“ з пейсатим жидком у талесі на тлі міста враз з вежею Айфля. Це дуже відважна праця, намальована майже з нагальністю. Мане Кац це справді маляр темпераменту. Творить наскрізь емоціонально і не вважає на те, що живемо в часах великої переміни у відчуванні дійсности та її оформлюванні. Він не інтелектуаліст; розбудова образу, конструкція, механіка форми його не захоплюють. У середовищі, що видало Пікасса та Бракка переходить він мимо кубізму та конструктивізму. Не бореться як Дерен з природою, щоби її оформити. Іде за своїм імпульсом, малює те, що бачить, зате відчуває дуже інтенсивно і по свому. Нагадує під тим оглядом Флямечка, цього великого романтика нормандської крови. Мане Кац теж велика дитина, що творить з захопленням і з інтензивністю якоїсь фаталістичної сили.

Крім олійних праць виставив Мане Кац цілий ряд рисунків вуглем та сепією, які свідчать про наскрізь малярське наставлення артиста.

Виставка триватиме тиждень. **Ів. Іванець.**

# Сензаційна катастрофа на морі.

## ФРАНЦУСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ГОРИТЬ.

Французький пасажирський корабель „Жорж Філіпар", що віз разом з залогою 900 осіб, став 16. ц. м. в Аденському заливі у вогні. Коли вибухла пожежа, капітан корабля мав спершу надію, що залозі вдасться вогонь опанувати й доплисти до порту в Адені. Однак пожежа поширювалася дальше і капітан почав сигналізувати небезпеку. У віддалі 5 км. від Ґвадарфуї ситуація була така поважна, що почалось опорожнювання корабля. На місце катастрофи прибули перші англійські кораблі „Мешад" і „Контрактор". „Мешад" узяв на чердак 134 розбитків, а „Контрактор" 129. Капітана горіючого корабля забрав корабель „Советская Нафта". Японський корабель „Гаконе Мару", що плив на місце катастрофи, стрінув порожний ратунковий човен з корабля „Жорж Філіпар". Люди з цього човна мабуть потопилися. Капітан корабля „Контрактор повідомляє, що пожежа шириться дальше. Згідно з телеграмою, яку одержало італійське міністерство маринарки 16. ц. м. в 4. год. попол., уратовано 675 людей з горіючого корабля. Що з іншими сталося, не знати. Корабель „Жорж Філіпар" представляв вартість 115 міліонів франків.

### КОРАБЕЛЬ ВІЗ МУНІЦІЮ ДЛЯ ЯПОНІЇ.

ПАРИЖ, 17. V. ПАТ. „Матен" повідомляє, що на основі поголосок деякі революційні кола в Парижі інтересувалися спеціяльно відїздом корабля „Жорж Філіпар". Цей корабель, як зачувати, *віз муніцію для Японії*. На основі здогадів французької розвідки корабель вилетів у повітря в мешті, коли перепливав Суеський канал. Спершу не привязували більшого значіння до тих відомостей тим більше, що корабельне товариство не потвердило, будьто би корабель віз муніцію.

АДЕН, 17. V. ПАТ Французький корабель, „Андре Лебан" вирушив на стрічу з кораблем „Советская Нафта", щоби забрати 420 розбитків з корабля „Жорж Філіпар" і перевезти на Джібутті. Здогадуються, що радянський корабель не має радіотелеграфічного апарату. Між пасажирами корабля „Жорж Філіпар" находився теж міністр фінансів Аннаму.

---

**Присилайте жертви на будову нагробника Іванові Франкові, який уже будується. - Гроші слати до „Центробанку" на конто ч. 9003.**

---

# Батя децентралізує свою продукцію.

Девізою фірми Батя є доставляти тревалу та гарну обуву по найнижчій ціні. Завдяки раціональній масовій продукції і змові найнижчої калькуляції, Батя впровадив свої вироби на світовий ринок. Ввозові обмеження з більшости европейських країв примусили фірму Батя децентралізувати свою продукцію і отворити окремі фабрики в кількох краях, як у Польщі, Югославії, Швайцарії, Франції та Англії.

В усіх тих фабриках почали продукувати обуву виключно з краєвих сирівців і виконану робітниками, громадянами даного краю. Одначе система фабрикації є скрізь та сама. Бо система, яка дала такі добрі висліди в матірнім підприємстві, в Зліні (Чехословаччина), не може бути хибною в інших краях. Держави, де повстають нові фабрики, збогачуються поважною промисловою станицею, яка дасть працю робітникам і умовним працівникам, чим зменшать ряди безробітних. Дорога, якою йде Батя, а метою його децентралізація продукції, повинна стрінути у всіх краях признання міродатних кол та цілої суспільности.

Наслідком перенесення частини продукції із Зліну до територіяльних вирібень, виріб в матірній фабриці зменшався і там перевели редукцію деяких робітників. Одначе ті робітники, які працювали довгі літа в заведеннях Батя на умовинах дуже добрих, мають у фірмі вложені значні ощадности, які доходять до кільканадцять тисяч золотих. Зредуковані робітники, залишаючи заняття, побрали свої ощадности, що їм дасть змогу стати самостійними в ріжних родах торговлі і дрібного промислу, або осідку на ріллі. Позатим фірма Батя має намір заснувати небавком велику фабрику в іншій ділянці промислу та зобовязалася при анґажуванні робітників взяти на увагу в першій мірі своїх зредукованих працівників.

Що зредуковані робітники фірми Батя є матеріяльно забезпечені, дає факт, що дирекція фірми звернулася до них із закликом зректися допомоги для безробітних, а перетревати із виплачених їм ощадностей до часу поновного приняття їх до праці.

---

# ОСТАННІ ВІСТИ

### УМОВИМ РОБІТНИКАМ ВИМОВЛЯТИМУТЬ СЛУЖБУ ДО ДВОХ ТИЖНІВ?

Варшавський „Курер Червони" приніс алярмуючу статтю у звязку з текстом проекту кодифікаційної комісії в справі прав умовних робітників. Згідно з тим проектом робітникові, якому платню платять що-місяця, можуть виповісти службу до 2 тижнів. Коли платять що тижня, працедавець може виповісти йому працю до 3 днів перед кінцем тижня. При щоденній винагороді працедавець може відправити робітника з дня на день. Крім того проект передбачує, що робітникам можна казати виконувати працю не лише цю, до якої їх заанґажували, а також кожну, яку каже працедавець. Згаданий часопис домагається, щоби цей проект негайно змінити, бо суперечить ухваленим уже законам, що дають багато більші права умовим робітникам.

### ПРИГОТУВАННЯ ДО ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ.

17. травня вернувся у Варшаву прем. Пристор, що був на Зелені Свята на Виленщині. Негайно після його повороту почнуться приготовні праці уряду до переведення знижки платень держ. службовців на провінції. Радитимуть теж над композицією деяких річевих видатків. Цього тижня полагодять теж оконечно справу наставновлення уряду міністра рільництва та земельних реформ і розпарцелювання агенд м-ства прилюдних реформ.

### СТРАШНИЙ ВИБУХ МІНИ БІЛЯ КОМАРНА.

Пастухи зі села Поріче-Надвірна біля Комарна найшли коло залізничого насипу міну до розсаджування мосту (яка лежала біля залізничого насипу вже віддавна) та взялися розбирати її. Міна вибухла та розшарпала 4 пастухів. Всі вони молоді хлопці від 18—22 літ. Пятого з них, 11-літнього Вас. Михайлюка тяжко раненого відвезли до шпиталю у Львові.

### АРЕШТУВАННЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД, 17. V. ПАТ. У Білгороді розкинули були летючки, що накликали до суспільної та політичної зміни в краю. У звязку з цими летючками арештували д-ра Драголюба Йовановича проф. університету та д-ра Сіма Марковича бувш. комун. посла. Ведуть слідство.

### КАНДИДАТ НА ЯПОНСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

**„Не відважитеся стріляти до 76-літнього".**

Токійський кореспондент „Пті Парізіен" повідомляє, що про пляноване вбивство премієра знали всі, та не сподівалися, що до цього прийде так скоро. Замаховці вбили Інукаї не як особу, лише як премієра, бо як людину всі його поважали. Коли атентатчики прицілилися до Інукаї револьверами, він сказав: „Не будете боягузами та не відважитеся стріляти до 76-літньої людини".

Премієр носив сталеву сорочку. Атентатчики видно знали це, бо стріляли в голову.

ТОКІО, 17. V. ПАТ. Кажуть, що Кісабуру Сузукі, міністр внутр. справ, голова консервативної партії, буде напевно премієром.

—o—

# НОВИНКИ



— **Конфіската „Діла".** Попереднє (107) число „Діла" заняло городське староство, сконфіскувавши другу половину статті п. з. „Польща в Женеві". Це 16-а з черги конфіската „Діла" цього року.

— **Ще про участь українців-нотарів у громадському й політичному житті.** Пан М. К., заступник нотаря, жаліється у листі до редакції, що наші уваги у статтях з чч. „Діла" 101 і 102 заподіяли кривду нотарям-українцям. На доказ, п. М. К. впевняє, що жертвенність наших нотарів і нотаріяльних заступників на культурно-освітні і добродійні цілі є багато вища, від жертвенности нпр. адвокатів і приватних службовців. Не знаємо, яким способом п. М. К. дійшов до цифер, які наводить (61.80 — нотарі, 41.80 — адвокати, 18.70 прив. службовики), але навіть приймаючи, що ці цифри правдиві, то вони все ще не доказують **громадської активности** нотарів! Жертвенність — є доказом патріотизму і зрозуміння ваги цілі, на яку призначений даток, однак це не виключає, що та сама людина може не працює в ніякій громадській установі та не бере активної участи у політичних партіях, а тих кілька вийнятків, які знаємо, тільки потверджують наші тези. Ми не хочемо нікого ображувати і не хотіли теж образити наших нотарів, але вважали і вважаємо, що їх висока освіта, знання людей і відносин та незалежне становище предиспонує їх грати таку ролю у нашому житті, якої вони — не грають.

— **Українська еміграція у Франції і трагічна смерть Думера.** Несподівана та трагічна смерть президента французької республіки зворушила не лише французький нарід, але й всіх чужинців, що живуть у Франції. Український Народній Союз у Франції вислав негайно до президента ради міністрів Тардіє вислови співчуття та запевнення, що українська еміграція приєднується до горя французького народу. На 7. травня ц. р. українська еміграція приготовила свято-концерт в память Т. Шевченка. На знак жалоби цілої Франції, перенесено це свято на 11 червня ц. р. Як представник на похороні президента від Европейського обєднання українських організацій на чужині брав участь на рівні з іншими представниками держав і народів п. І. Стасів.

— **Пожежа.** У Конюхах біля Бережан згоріло кілька селянських будинків і поліційний постерунок.

— **На залізничому шляху** біля Клепарова у Львові бавився 5-літній Ной Вітлін, вирвавшись зпід опіки родичів. Нараз надіхав потяг і заки хлопець уступився, вдарила на нього машина. Хлопця в безнадійному стані відставили до шпиталю.

— **Смерть на спортовому грищі.** Підчас гри в копаного мяча в Ярославі 26-літньому Влад. Дубові трісла бючка на шиї, наслідком чого він незабаром помер.

— **Страшна буря в Німеччині.** Над середущою Німеччиною перейшла 16 ц. м. сильна буря з хмароломом і градом. Найбільше потерпіли околиці над долішною Мозелею. Вода заляла вулиці, дороги й залізничі шляхи. В місцевости Гільс під Кобленцом завалилися два доми й церква. 5 осіб утонуло. В цілій околиці дзвонять дзвони на ратунок. Град завбільшки курячого яйця наробив величезних шкід у винницях, садах, городах і полях.

— **Справа Горгулова.** Як повідомляють з Парижа, в суботу слідчий суддя став переслухувати свідків у справі Ґорґулова. Росіянин Іван Астаков зізнав, що батька Ґорґулова вбили більшовики, а син його Павло погиб 1918 р. підчас повстання в місцевости Коглуская. Свідок пізнав його трупа особисто після бою. Сконфронтований з вбивником Думера свідок заявив: Той, що стоїть переді мною, називається Олексій Золотарев. Від 1892 р. знаю його дуже добре з місцевости Серемєнская. Як діти ми оба були ранені в рамя, несучи залізну штабу. Слідчий суддя велів лікареви оглянути Ґорґулова і лікар ствердив, що Горгулов не має на рамени ніякого шраму. Дальше свідок Астаков каже, що стрінув його тому 6 років у Віші, і ствердкує: Бачу його тут знову перед собою і заявляю, що це Золотарев. Арештований запротестував проти цього, заявляючи, що в тім часі студіював у Празі, що може ствердити академічний індекс. Опісля слідчий суддя відпечатав документи, надіслані з Монако і прочитав між іншим записки вбивника, з яких виходить, що він вже давно носився з наміром убити Думера. Ґорґулов сказав на це, що „все те була фантазія". Писав це в ночі на 6. травня і просив, щоби його засудили на смерть. Відчитано теж завіщання, в якому Горгулов робить своєю спадкоємницею на випадок якогось „нещастя" свою жінку. Завіщання написав перед виїздом до Парижа.

— **Кріваві партійні порахунки в Софії.** До одної каварні в Софії впала терористична ґрупа михайлівців і заатакували прихильників протоґеристів Трайкова. Підчас стріляннини, яка виявалася між членами ворожих партій, убили Трайкова кількома револьверовими стрілами. Те саме постигло його приятеля Катошева, якого теж убили. По стороні михайлівців упав від револьверової кулі їх агент Начев, караний вже за вбивство.

— **Смерть летуна.** Підчас показових вправ біля Праги німецький летун гр. Тасільо Шавмбург упав на землю і погиб на місці.

— **Невдалий лет з Америки до Европи.** Як відомо, перший цьогорічний трансатлянтійський лет скінчився невдачно. Американський летун Рейчерс, що летів з Нюарку в стейті Ню Джерсі до Европи, впав 14. ц. м. досвіта в море у віддалі 50 морських миль від берегів Ірляндії. На щастя недалеко місця катастрофи находився американський корабель „Президент Рузвельт", який поспішив з допомогою й забрав Рейчерса на чердак. З причини розбурханого моря апарат годі було вратувати. Поміщаю катастрофи

було те, що нагло зломилося одно крило апарату та перестав справно функціонувати прилад з оливою. Підчас упадку в море Рейчерс розбив собі ніс і потовкся трохи на тілі.

— **Американці домагаються пива.** У всіх більших американських містах були 14. ц. м. великі демонстрації „мокрих“, що мали показати урядові, як великі маси громадян домагаються пива. В Ню-Йорку рушив величезний демонстраційний похід з бурмістром Вокером на переді. В поході несли сотки прапорів і транспарентів, а численні орхестри притягали нові юрби. Кількасот тисяч осіб взяло участь в тій демонстрації.

— **Вакаційні курси для учительства народніх шкіл** уладжує кураторія львівської шкільної округи в часі від 4. до 30. липня ц. р., а саме: 1) в Борщеві — педагогічний, 2) в Бережанах — педагогічний, 3) у Львові — педагогічний, 4) у Львові — наука про сучасну Польщу, 5) у Львові — вакаційне природничо-географічне огнище, 6) в Руднику н. С. — фізичного виховання, 7) в Станиславові — вакаційне польоністичне огнище, 8) в Станиславові — української мови, 9) в Сколім — гарцерський. Записи на вакаційні курси до 1. червня ц. р. при помочи спеціяльних вписових карт (продають книгарні), вписове 20 зол. Ближчі інформації в повітових шкільних радах.

— **З Українського Лікарського Товариства.** В пятницю, 20. ц. м. в год. 19. відбудеться в домівці товариства при вул. Косцюшка ч. 5/I. — а) відчит д-ра Софії Парфанович про „Значіння конституції при жіночих хоробах“, б) реферат д-ра І. Довбуша: „Проєкт Укр. Технічного Товариства психотехнічної порадні“. В суботу 21. ц. м. екскурзія членів товариства до міської різні на Габрієлівці. Збірний пункт в домівці Т-ва год. 10.30 або біля головної брами різні год. 11.

## Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 17. V. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 4·00 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·30 зол., копу яєць 3·30—3·40.

## Дописи.

КРАКІВ. (**Концерт п-ні Приймової**). В середу, дня 11. травня ц. р. відбувся у Кракові, у салі Больонського концерт співачки п. Шмериковської-Приймової. Саля виповнена була переважно українською публикою, яка численно явилася, щоби почути тут свою землячку. В програму входили твори давнішої музики (XVII. і XVIII. ст.) італійські, німецькі і французькі, відтак твори композиторів пізніших (Шуман, Г. Вольф), а в другій частині програми були твори сучасної і модерної, польської та української музики. Голос співачки ліричний, мецосопран, не сильний та милозвучний. П. Приймова співачка великої музичної культури; її штука фразування й оригінальна інтерпретація пісень, вистудійованих дуже солідно, захоплювали публику, як свою, так і чужу. З українських пісень найбільше враження зробили пісні Козицького і Степового, а відтак відспівана у наддатку пісня Нестора Нижанковського „Засумуй трембіто“, якої виконання з великим чуттям і зрозумінням викликало бурю оплесків для співачки й автора, що своїм дійсно мистецьким акомпаніяментом, провадженим з найбільшою фінезією у кожній пісні, причинився у великій мірі до успіху концерту. Булоб побажаним, щоби наші співаки взагалі відвідували Краків частіше, а думаю, що й чужа публика більше дописувала би. Рівночасно з цим концертом відбувався інший концерт у салі старого театру. — **О. Б.**

—o—

# СПОРТ.

**Зі спортової весняки „Сокола IV“**

Минулої неділі відбув Сокіл IV. першу в цім сезоні спортову імпрезу. Програми цієї спортової весняки Сокола IV. не переведено до кінця по причині дощу. Висліди переведених змагань:

УРСК (Львів) — Дніпро (Винники) 3:2 (2:1). До цих змагань виступили дружини в повних складах. Гра ведена живо з перевагою УРСК. Суддював добре Б. Ігнатейко.

Сокіл IV. — Сокіл (Клепарів 2:1 (2:0). У перших товариських змаганнях між сокільськими дружинами в змагунн, що вправляють всі ділянки спорту і як виказалося в копаному мячі, займають теж не останнє місце. Весь час переважав Сокіл IV., тільки недиспозиція стрілова нападу не побільшила висліду. Ворота добули для Сокола IV. Чорний (2), для Сокола-Клепарів Мельничук. В. Видців понад 300. Суддював добре п. Я. Рак. Змагання в другій половині з причини зливного дощу перервано по 15 мін. грі.

З легкої атлетики відбулися: біг на 100 метрів: 1) Мартинович (УССК) 12.10, 2) Петріна (УССК); 2) біг на 150 метрів: 1) Сліпко (УССК) 4.38,3, 2) Добрянський (Сокіл IV), 3) Полотнюк (УССК), Дашкевич (УРСК) внаслідок недиспозиції не дійшов до мети.

Біги жінок і змагання у відбиванці не могли відбутися з причини дощу.

**Курс суддів спортових гор.**

У. С. Союз повідомляє, що в середу 18. ц. м. в год. 7.30 вечером відбудеться в домівці У. Спорт. Студентського Клюбу (Акад. Дім) курс суддів спортових гор. Після курсу відбудуться сходини суддів всіх ділянок спорту.

**СТАНИСЛАВІВ.**

**Пролом — 49 п. п. 8:2 (3:1).** 15. V. Змагання за мистецтво Б-кляси. „Пролом“ при гарній і ефектовній грі високо переміг сильну коломийську дружину військових.

**Гірка — Пролом 4:3 (2:1).** 16. V. Товариські змагання з нагоди 10-літ. ювилею Гірки.

**СТРИЙ.**

**Дрор — У. С. К. 2:1.** 15. V. Змагання за мистецтво Б-кляси перервані в половині рівнорядної гри з причини великого дощу.

**У. С. К. — Погонь III. 1:1 (1:0).** 15. V Мистецтво Ц-кляси.

**НАДВІРНА.**

**Бистриця — Бескид 2:0 (1:0).** 15. V. Мист. Ц-кл.

**ТЕРНОПІЛЬ.**

**Єгуда — Поділля 3:1 (2:1).** 15. V. Товариські змагання.

**СИТКІВКОВІ ЗМАГАННЯ ЗА ЧАШУ ДЕЙВІСА.**

Данія — Югославія 4:1.
Англія — Румунія 5:0.
Швайцарія — Монако 3:2.
Польща — Голяндія 4:1.
Злучені Держави — Мексик 5:0.
Австралія — Куба 4:1.

—o—

# ОГОЛОШЕННЯ

## Театри.

**Великий Театр.**

Середа, 18. V. год. 7.30 „Кричи Китаю“.

Четвер, 19. V. год. 8. веч. „Фавст“ (з Голембйовським).

**Театр Ріжнородностей.**

Середа, 18. V. год. 8. веч. „Гав-гав“ виступ Мих. Зніча).

**Театр Новин.**

Середа, 18. V. год. 8. веч. „Чесна Зузанна“ (Люсі Месаль).

Четвер, 19. V. год. 8. веч. Вечір Круковського.

## Кіна.

**АПОЛЬО:** „Така солодка дівчинка, як Ти“ (Анні Ондра).

**КАСІНО:** „Бастер Кітон женяться“ („Казанова мимоволі“).

**КОПЕРНИК:** „Д-р Джекиль і мр Гайд“ та Вбивство през. Думера.

**ЛЕВ:** „Хам“ (на осн. Ожешкової).

**МАРУСЕНЬКА:** „Д-р Джекиль і мр Гайд“ та Вбивство през. Думера.

**МІРАЖ:** „Проф. Унрат“.

**ОАЗА:** „Пісня про отамана“.

**ПАН:** „Пробудження жінки“, „Зузя саксофоністка“.

**ПАЛЯС:** „Жінка та шпіон“.

**ПАСАЖ:** „Шляхом ганьби“ (Батицька), „Знак жаби — Тайна кімнати ч. 13“.

**ПРОМІНЬ:** „На Сибір“.

**СОНЦЕ:** „Поліцмайстер Тагеєв“.

**СТИЛЕВЕ:** „Він і його сестра“ (Вл. Буріян і Анні Ондра), „Чужа наречена“ (Марл. Дітріх).

**УТІХА:** „Зоряна ескадра“, Пат і Паташон.

**ХИМЕРА:** „Циганські романси“ (Бриг. Гельм, Шільдкравт).

## Програма радіо.

Четвер, 19. травня 1932.

**Ляйпціґ** (259,3) 20.30 „Війна жінок“ вод., **Братислава** (278,8) 16.10 Концерт, 18.40 Саксофон, 19.00 Військ. музика, **Гільверзум** (298,2) 20.41 „Фігарове весілля“ оп. Моцарта, **Мілано** (331,4) 21.00 „Мефісто“ оп. Боїта, **Льондон** (356,3) 21.55 „Сумерк богів“ оп. Вагнера, трансм. з Роял Опера Гавс, **Штутгарт** (360,6) 10.40 „Перотові пісні“ сп. Коцельман, 20.00 „Чоловік ч. 17351“ вод., 21.00, 22.45 Концерт, **Гельсінгфорс** (368,1) 19.05 Пісні й дуети, **Букарешт** (394,2) 20.00 Спів, Атанасцін, арт. опери, **Біґгород** (430,4) 20.00 Опера, **Прага** (488,6) 20.05 Симф. концерт, **Відень** (517,2) 20.55 Новинки віденських композиторів, **Будапешт** (550,5) 12.05 Квартет, 17.30 Концерт, 20.15 оп. музика, **Любляна** (574,7) 20.30 Хор, **Харків** (937,5) 15.00, 16.00, 24.00 Концерт, 20.00 Український концерт, **Лавенті** (1554,4) 11.35 „Сом Йон- Айдіяс“ муз. Геді-Гечінсона, Кенігсвустергавзен (1634,9) 14.00, 19.30 Трансм., 15.00 Прогр. для дітей, 16.30 Концерт.

## ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 19. травня 1932.

11.45 Перегляд преси, 12.10, 22.45 Метеор. ком., 12.15 „Що змінити, що поправити“ відч., 12.35 Концерт, 14.45, 19.40 Грамофон, 15.05 Госп. ком., біржа, 15.25 Відчит, 15.45 Ком. для плавби та рибалок, 15.50 Для молоді: „Сизифові праці“ Жеромського, 16.03 Для дітей „Мистець і ученик“, 16.20 Фр. лекція, 16.40 Ґріґові твори (форт.), 17.00 Грамофон, Сільва рерум, 17.10 „Сандомирщина“ відч., 17.35 Концерт солістів, 18.50 Всячина, 19.15 Хліборобське пристосіблення, 19.25 „Сітківковий новіціят“, 19.35 Плекання коней, 19.45, 22.40 Прес. радіоденник, 20.00 „Душа корабля“ відч., 20.15 Легка музика, 22.50 „По пятах“ „Львівські Лонтки“.

## ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

**Загальні Збори Філії Льв. Тов. С.-Б. „Сокіл“** в Тернополі відбудуться в неділю 29. травня 1932 в год. 4. попол. в салі „Міщанського Братства“ з порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів. 3) Звіти Старшини з діяльности. 4) Звіт касовий. 5) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії уступаючій Старшині. 6) Вибір нової Старшини і Контр. Комісії. 7) Внесення і директиви. — Тернопіль, 14. травня 1932. — **Старшина.**

22. V. Студентська Шевченківська Академія в год. 12. вполудне в салі театру Ріжнородностей. Подробиці в афішах.



За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.